

مهم‌ترین تضمینات مربوط به تأمین امنیت اجتماعی زنان در سطح قانون‌گذاری

پیش‌بینی تضمینات مربوط به تأمین عدالت جنسیتی در
قوانین اساسی، سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای

✦ رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه شهروندان؛ اعم از زنان و مردان (بند ۹ اصل ۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

✦ تأمین حقوق همه‌جانبه افراد؛ اعم از زن و مرد (بند ۱۴ اصل ۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

✦ برابری همگان اعم از زن و مرد از حقوق مساوی (اصل ۱۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

✦ برخورداری زنان و مردان از حمایت یکسان قانونی (اصل ۲۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

✦ ایجاد زمینه‌های لازم برای ارتقاء شخصیت زنان و تحقق حقوق مادی و معنوی آنها (بند ۱ اصل ۲۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

✦ تأمین شرایط و امکانات اشتغال برای همگان؛ اعم از زن و مرد (بند ۲ اصل ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

✦ تحقق فرصت‌های برابر و ریشه‌کنی تبعیض تا سال ۱۴۰۴ (سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی، مصوب ۱۳۸۲)؛

✦ رعایت عدالت محوری در جذب، تداوم خدمت و ارتقاء منابع انسانی (بند ۲ سیاست‌های کلی نظام اداری، ابلاغی ۱۳۸۹ رهبری)؛

✦ رعایت عدالت در نظام پرداخت (بند ۶ سیاست‌های کلی نظام اداری، ابلاغی ۱۳۸۹ رهبری)؛

- ✦ پرهیز از نگرش‌های سلیقه‌ای و غیرحرفه‌ای در گزینش منابع انسانی (بند ۳ سیاست‌های کلی نظام اداری، ابلاغی مقام رهبری، مورخ ۱۳۸۹)؛
- ✦ استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه‌ها (بند ۴۶ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مصوب ۱۳۹۴)؛
- ✦ تحقق عدالت جنسیتی در تمامی سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های دستگاه‌های دولتی (ماده ۱۰۱ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۰- ۱۳۹۶ مصوب ۱۳۹۵)؛
- ✦ تحکیم نهاد خانواده و رفع موانع رشد و شکوفایی زنان (بند ۱۵ سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه ابلاغی ۱۴۰۱)؛
- ✦ بسط و تأمین عدالت اجتماعی، دسترسی آحاد جامعه به خدمات تأمین اجتماعی، توانمندسازی، کارآفرینی و رفع تبعیضات ناروا در بهره‌مندی از منابع عمومی (بند ۶ سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی ابلاغی ۱۴۰۱).

پیش‌بینی تضمینات مربوط به تأمین عدالت جنسیتی در قوانین مجلس شورای اسلامی

✦ ممنوعیت تبعیض بر مبنای جنس در دستمزد (ماده ۳۸ قانون کار جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۹)؛

✦ تأمین امنیت شغلی زنان و برخورداری آن‌ها از تأمین اجتماعی در مواقع بیماری، بیماری، پیری یا ناتوانی از کار (سیاست‌های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی)؛

✦ حق دختران به بهره‌مندی بدون تبعیض از امکانات خانواده (بند ۱۸ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق مشارکت در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری، مدیریت، اجرا و نظارت در زمینه سلامت (بند ۴۹ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق آگاهی و مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کنترل باروری و تنظیم خانواده (بند ۵۲ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق دسترسی فراگیر و عادلانه به امکانات ورزشی و آموزشی در زمینه تربیت‌بدنی (بند ۵۳ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق مشارکت در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری، مدیریت، اجرا و نظارت در زمینه امور فرهنگی (بند ۷۰ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق برخورداری از آموزش تا بالاترین سطوح تحصیلی با توجه خاص به دختران مناطق محروم و دختران دارای معلولیت (بندهای ۷۶، ۷۷، ۷۹ و ۸۴ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق پژوهش، تألیف و ترجمه و انتشار کتب، و مقالات (بند ۸۵ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق اشتغال و برخورداری از مزد و مزایای برابر در کار دارای شرایط مساوی (بندهای ۱۰۱ و ۱۰۴ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق مشارکت در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و ایجاد و اداره تشکلهای اقتصادی و عضویت در آنها (بند ۱۰۹ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق آزادی بیان (بند ۱۱۴ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق شرکت در انتخابات و انتخاب شدن در مجلس و شوراهای مختلف و مشارکت در برنامه‌ریزی‌های دولتی و تصدی مدیریت‌های عالی (بند ۱۱۶ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✦ حق حضور فعال در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی (بند ۱۱۹ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✚ حق اقامه دعوا و دفاع در محاکم دادگستری و سایر مراجع قانونی (بند ۱۳۶ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین-المللی مصوب ۱۳۸۵)؛

✚ حق برخورداری از عدالت اجتماعی در اجرای قانون بدون لحاظ جنسیت (بند ۶ قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین-المللی مصوب ۱۳۸۵ مجلس شورای اسلامی)؛

✚ تأمین برابری کارمندان دارای شرایط مشابه دستگاه‌های اجرایی در انتصاب مشاغل سازمانی و پرداخت حقوق و دستمزد (بند ۴ ماده ۶۸ و ماده ۸۹ قانون مدیریت خدمات کشوری، مصوب ۱۳۸۶)؛

✚ پیش‌بینی سیاست جنایی افتراقی نسبت به کلیه متهمان دختر و پسر زیر ۱۸ در جرائم مشمول تعزیرات (مواد ۸۸ تا ۹۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲)؛

✚ رعایت برابری افراد در فرایندهای دادرسی کیفری (ماده ۲ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ با اصلاحات ۱۳۹۴)؛

✚ پیش‌بینی دادرسی ویژه برای کلیه افراد زیر ۱۸ سال، منصرف از جنس آن‌ها (ماده ۲۸۷-۲۸۵ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ با اصلاحات ۱۳۹۴)؛

✚ بهره‌مندسازی تمامی زنان و مردان دارای معلولیت از فرصت‌های برابر (قانون حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۹۷)؛

انتقال تابعیت از زن ایرانی با فرزندان با تصویب قانون اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی ۱۳۹۸. با توجه به آنکه در قانون مدنی اصل بر انتقال تابعیت از پدر به فرزند می‌باشد؛ لذا قانون‌گذار به منظور حمایت از زن ایرانی که با مرد خارجی ازدواج کرده و نیز کودکان حاصل از این ازدواج، در تاریخ ۲ مهر ۱۳۹۸، این قانون را به تصویب رساند؛ به موجب این قانون، چنانچه زن ایرانی با مرد خارجی ازدواج کند و از این ازدواج فرزندی به دنیا بیاید، مادر می‌تواند از همان بدو تولد فرزند، با مراجعه به مراجع ذی‌ربط ایران، درخواست شناسایی تابعیت ایرانی این کودک را بنماید و مراجع مذکور ضمن شناسایی تابعیت این کودک، طبق ضوابط این قانون، شناسنامه ایرانی برای این کودک صادر می‌نمایند.

**پیش‌بینی تضمینات مربوط به تأمین عدالت جنسیتی در
مقررات (مصوبات هیئت دولت)**

تکلیف دستگاه‌های اجرایی به تهیه و ارسال برنامه‌های اجرایی خود شامل اهداف کمی در ابعاد ملی و استانی، اقدامات اجرایی و منابع مصوب دستگاه جهت بهبود و ارتقای وضعیت رصد مستمر شاخص‌های عدالت جنسیتی به دبیرخانه اجرایی ستاد ملی زن و خانواده بر اساس شاخص‌های ابلاغی دبیرخانه و تحلیل وضعیت شاخص‌ها (مصوبه اقدام کلیه دستگاه‌های اجرایی نسبت به تعیین شاخص‌های تعیین‌کننده عدالت جنسیتی به تفکیک جنس، مصوب ۱۳۹۷/۰۶/۲۱ هیئت وزیران)؛

ضرورت شناسایی، رصد، پایش، دیده‌بانی و ارتقای شاخص‌های سنجش تحقق عدالت جنسیتی؛ به‌بیان‌دیگر سنجش میزان تأثیر طرح‌ها و برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی در ارتقای شاخص‌های عدالت جنسیتی و تقویت نظام سیاست‌گذاری، تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی کلان در حوزه زنان و خانواده (آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۰۱) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ هیئت وزیران)؛

سند تحول قضایی، مصوب ۱۳۹۹/۰۹/۳۰ رئیس قوه قضاییه، با هدف رعایت قوانین حوزه زنان و تحقق عدالت جنسیتی، بر مراتب زیر تصریح دارد و در این خصوص بازه زمانی و دستگاه مسئول اجرایی‌سازی را مشخص کرده است و درعین‌حال، به‌طور ادواری و مستمر گزارش عملیاتی‌سازی تکالیف مقرر در این سند را از دستگاه‌های زیرمجموعه قوه قضاییه دریافت و بر عملکرد آن‌ها نظارت دارد:

▪ پیش‌بینی سامانه‌ای برای درج تکالیف قانونی حوزه زنان و رعایت آن از ناحیه دستگاه‌های ذی‌ربط قضایی و پیگیری موارد عدم اجرای تکالیف؛

▪ طراحی نظام ارتقاء شغلی ویژه زنان شاغل در قوه قضاییه با تأکید بر بهره‌مندی حداکثری از ظرفیت آنان در فعالیت‌ها و مشاغل مرتبط با حوزه‌هایی نظیر خانواده، زنان و کودکان (معاونت منابع انسانی و امور فرهنگی، سازمان‌های تابعه- میان‌مدت)

سند تحول دولت مردمی، مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۰۸ رئیس‌جمهوری اسلامی ایران
به‌عنوان برنامه عمل دولت سیزدهم، مبحث مستقل را به حوزه حقوق زن اختصاص داده و در این مبحث، بر ضرورت تحقق مراتب زیر تصریح کرده و برای عملیاتی نمودن این محورها، اقدامات، برنامه‌ها و دستگاه‌های مسئول اصلی و مسئول همکار را تعیین کرده است و درعین‌حال، واحد نظارت و پایش اجرای سند را مکلف کرده تا مستمراً بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در تحقق این محورها نظارت کرده و از آن‌ها گزارش‌های ادواری دریافت نماید:

- برقراری توازن بین نقش‌های خانوادگی و اجتماعی زنان؛
- ارتقاء توانمندی‌های فردی و
- رعایت حقوق زنان؛
- بازنگری در سطح قوانین حوزه زنان؛
- تقویت ساختارهای حوزه زنان در سطح قوه مجریه.

شناسایی تمامی حقوق و تکالیف اتباع ایران برای فرزندان که طبق قانون اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی ۱۳۹۸، تابعیت ایرانی آن‌ها مورد شناسایی قرار گرفته است (ماده ۲۱ آیین‌نامه اعطای تابعیت به فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۳۱)؛

پیش‌بینی پست استخدامی مشاور امور زنان و خانواده در تمامی دستگاه‌های اجرایی؛ بالأخص باهدف رصد و پایش مستمر سیاست‌ها، طرح‌ها، قوانین، مقررات و برنامه‌های حوزه زن و خانواده در دستگاه اجرایی مربوط، مشارکت مؤثر در فرآیندهای تصمیم‌گیری کلان دستگاه در حوزه زنان و خانواده، نیز در تصمیم‌گیری‌های کلان، شوراهای اصلی و کارگروه‌های داخلی دستگاه اجرایی، تنظیم و تصویب ساختارها و برنامه‌ریزی، ساماندهی و هماهنگی فعالیت‌های دستگاه‌ها در خصوص زنان و خانواده و نظارت و ارزیابی مستمر بر میزان تحقق اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی در دستگاه‌ها و ارائه گزارش دوره‌ای به شورای عالی و سایر مراجع ذی‌صلاح در حوزه زنان و خانواده (بند‌های ۲ و ۳ تصویب‌نامه برنامه‌ریزی، هدایت، وحدت رویه و نظارت بر عملکرد دستگاه‌ها در امور زنان و خانواده، مصوب ۱۴۰۱/۰۵/۰۹)؛

تسهیل و کارآمدتر کردن کنشگری فعال در مباحث مختلف زنان؛ اعم از اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با پیاده‌سازی نظام جامع آماری مبتنی بر جمیع شاخص‌های مورد استناد در این حوزه زنان (تصویب‌نامه تدوین نظام جامع آماری زنان و خانواده، مصوب ۱۴۰۱/۱۰/۰۷ ستاد ملی زن و خانواده)؛

✦ ضرورت فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای برقراری توازن بین مسئولیت‌های خانوادگی و شغلی زنان (تصویب‌نامه تدوین طرح جامع ملی بازاریابی وضعیت اشتغال زنان، مصوب ۱۴۰۱/۱۰/۰۷ ستاد ملی زن و خانواده).

✦ ضرورت تحقق حقوق شهروندی زنان در تمامی عرصه‌های زندگی شهری (بند ۳ منشور حقوق شهروندی شورای شهر تهران، سال ۱۳۹۴)؛

✦ راهبرد ارتقاء وضعیت حقوق بنیادین کودک؛ شامل ممنوعیت تبعیض، حق حیات، تأمین منافع عالی‌ه ایشان و حق به شنیده شدن در برنامه عمل جامع حقوق کودک و نوجوان (سند ملی) در افق ۱۴۰۴ مصوب ۱۳۹۵ وزارت دادگستری؛

پیش‌بینی ضمانت اجرا برای حقوق ناظر بر تحقق عدالت جنسیتی

پیش‌بینی حق نظارت مردمی بر نحوه عملکرد دستگاه‌های اجرایی، قضایی و قانون‌گذاری و طرح شکایت از نحوه عملکرد قوه مجریه، قضاییه و مقننه به مجلس شورای اسلامی (اصل ۹۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

پیش‌بینی وظیفه نظارت برای سازمان بازرسی کل کشور نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های دولتی (اصل ۱۷۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

پیش‌بینی وظیفه حمایت از حقوق فردی و اجتماعی و تحقق عدالت برای قوه قضاییه (اصل ۱۵۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛ در راستای اجرایی‌سازی این اصل، دیوان‌های عالی و دادگاه‌های حقوقی و کیفری، طبق تقسیمات مشخص مقرر در قوانین از جمله قانون آیین دادرسی مدنی، قانون آیین دادرسی کیفری و قانون آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، از طریق دریافت شکایات نقض حقوق توسط افراد خصوصی و دستگاه‌های اجرایی و رسیدگی و صدور حکم و اجرای حکم، صیانت از حقوق شهروندان را عهده‌دار هستند؛

پیش‌بینی امکان ابطال تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی مخالف با حقوق شهروندی توسط دیوان عدالت اداری به درخواست هر یک از شهروندان (اصل ۱۷۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸)؛

جرم‌انگاری سلب آزادی شخصی افراد یا محرومیت آنان از حقوق مقرر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از سوی هر يك از مقامات و مأمورین وابسته به نهادها و دستگاه‌های حکومتی (ماده ۵۷۰ کتاب تعزیرات و مجازات بازدارنده، مصوب ۱۳۷۵)؛

پیش‌بینی مسئول پیگیری حقوق و آزادی‌های اجتماعی توسط رئیس‌جمهور، اسفند ۱۴۰۱.

پیش‌بینی تأمین اعتبار مالی برای حقوق ناظر بر تأمین امنیت
اجتماعی

پیش‌بینی ردیف‌های اعتباری خاص (بودجه) برای تحقق حقوق و حمایت‌های لازم از زنان در قوانین و مقررات مالی کشور وفق ضوابط مندرج در قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶ با اصلاحات بعدی؛ از این حیث، سالیانه قانون برنامه بودجه کشور به پیشنهاد هیئت‌وزیران در مجلس شورای اسلامی، تصویب و از طریق آن بودجه و اعتبارات مالی لازم برای دستگاه‌های حاکم تعیین و در ذیل ردیف بودجه، به تناسب نوع فعالیت دستگاه مربوطه، موضوعات مختلف تعریف و تعیین و اعتبار مالی لازم برای آن پیش‌بینی می‌شود که از جمله این موضوعات، حوزه‌های مختلف مربوط به زنان و خانواده می‌باشد؛

پیش‌بینی امکان رسیدگی دیوان محاسبات کشور به کلیه حساب‌های وزارتخانه، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌های اجرایی جهت تضمین مصرف وجوه پیش‌بینی‌شده در محل خود و ارائه گزارش ارزیابی به شهروندان (اصل ۵۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ اصلاحی ۱۳۶۸).

مهم‌ترین تضمینات مربوط به تأمین امنیت اجتماعی زنان در سطح قانون‌گذاری

